7/4137 -3-
23929
188.

T.C.
ÇEVRE BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.19.0.APK.0.22.0.00.02/0012/613-6247 23.05.2001
KONU: Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: Başbakanlığın 09.05.2001 tarih B.02.0.KKG.0.12/106-486-91/2253 sayılı yazısı.

Başbakanlığın ilgide kayıtlı yazısı ve eki Konya Milletvekili Sayın T.Rıza GÜNERİ tarafından Sayın Başbakanımıza tevdi edilen yazılı soru önergesi, Bakanlığımız eşgüdümünde cevaplandırılarak ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arzederim.

Fevzi AYTEKİN
Çevre Bakanı

EKLER :
EK-1 1 Adet Cevap Metni
(7 Sayfa)
DAĞITIM :
-Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
-Başbakanlığa

7/4137 -4-

199

KONYA MİLLETVEKİLİ SAYIN T.RIZA GÜNERİ'YE AİT 7/4137-10151 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNİN CEVABI

182 bin kişinin yaşadığı, Türkiye'nin önde gelen tatlı su kaynakları arasında gösterilen ve turistik önemi olan Konya'nın Beyşehir İlçesindeki Beyşehir Gölü ve havzası, asırlardan beri tabii özelliklerinden dolayı bir yaşam ortamı ve birçok uygarlığın merkezi olmuştur. Böylesine önemli bir zenginliğin yaşatılıp, bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılması önem arz etmektedir. Bu çerçevede;

SORU 1-Beyşehir Gölü' nün içinde bulunduğu problemlerden kurtulması için hazırlanan "Su Toplama Yönetimi Planı" ile "uzun Vadeli Koruma Planı" çerçevesinde hangi somut adımlar atılacaktır? Bu planların hayata geçmesi için de bir uygulama planı hazırlanmış mıdır?

SORU 2-Bu çerçevede hazırlanması düşünülen diğer planlar ne zaman hazırlanacaktır? Bu planlarda hangi hususlar ele alınacak ve bu planların somut olarak ne gibi sonuçlara yol açması beklenilmektedir?

CEVAP 1-2-Çevre Bakanlığı;

Beyşehir Gölünde aşırı miktarda su alınması ve kirlenme nedeniyle gölün su kalitesinin giderek bozulması üzerine 1993 yılından itibaren Bakanlığımız koordinasyonunda ilgili kuruluşların katılımı ile gerek Bakanlıklar düzeyinde, gerekse yerinde çok sayıda inceleme ve toplantılar yapılmış ve alanın etkin bir şekilde korunması için havzanın tamamını kapsayacak şekilde bir yönetim planının hazırlanmasına karar verilmiştir.

Bunun üzerine Konya İli Mahalli Çevre Kurulunun 20.07.1996 gün ve 96/7 sayılı kararı ile Beyşehir Kaymakamı Başkanlığında Göl Kontrol İdaresi ve 6 kişiden oluşan bir uygulama ekibi kurulmuştur. Valilik bünyesinde çalışmalarına başlayan Göl Kontrol İdaresi, Beyşehir Gölünün sorunlarının çözümü amacıyla, konuyla ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de alarak "Beyşehir Gölü Su Toplama Havzası Yönetim Planı Projesi"ni yapmıştır.

Proje neticesinde plan kararları oluşturulmuş, yönetim planları uygulama etapları belirlenme çalışmaları devam etmektedir. Sonuçta bir izleme mekanizmasının kurulması sağlanacaktır.

SORU 3-Beyşehir Gölü ve havzasında gittikçe ağırlaşmakta olan çevre sorunlarının çözümü için bu plan çalışmalarının haricinde herhangi somut bir çalışma yapılmış mıdır? Yapılmışsa hangi aşamadadır? Yapılmamışsa neden yapılmamıştır?

CEVAP 3- Çevre Bakanlığı;

Beyşehir Gölünden aşırı miktarda su alınması ve kirlenme nedeniyle gölün su kalitesinin giderek bozulması üzerine, 1992 yılından itibaren Bakanlığımız koordinasyonunda ilgili kuruluşların katılımı ile gerek Bakanlıklar düzeyinde, gerekse yerinde çok sayıda inceleme ve toplantılar yapılmıştır.

Bu çalışma ve toplantılar neticesinde, Konya-Çumra II.Merhale Sulama Projesinin revize edilmesi hususunda mutabakak sağlanmış, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü projede öngörülen 1117,58 su kotundan vazgeçmiş ve gölü eskiden olduğu gibi 1121-1125,50 su kodlarında çalıştırmayı taahhüt etmiştir. Ayrıca, 2-3 Haziran 1994 tarihlerinde ilgili kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımı ile yapılan incelemede ve Beyşehir' de yapılan toplantı neticesinde, aşağıda belirtilen tedbirlerin alınması ve çalışmaların başlatılması hususlarında görüş birliğine varılmıştır.

-1990-1994 yılları arasında sürekli açık tutulan regülatör kapağının sulama mevsimi dışında kapalı tutulması,

-Karstik yapısı nedeniyle büyük su kayıplarına neden olan ve su tutma işlevini yetiren Apa Barajının devreden çıkarılması, toplar olan BSA (Beyşehir-Suğla-Apa) kanalının beton kanal olarak inşa edilmesi,

-Gölün batimetrik haritasının tamamlanması ve gölden düdenler vasıtasıyla kaçan suların tespiti için çalışmaların başlatılması,

-Suyun daha verimli kullanılması için çağdaş sulama (yağmurlama, damlama v.b) sistemlerine geçilmesi için çalışmaların başlatılması,

-Çumra havzasındaki yeraltı su potansiyeli araştırılarak, sulamada yeraltı suyundan daha fazla yararlanılması,

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü;

Beyşehir Gölü ve hazvasındaki çevre sorunlarının çözümü, Konya İl Çevre Müdürlüğü tarafından geliştirilmekte olan plan dahilinde yürütülmektedir. Ayrıca DSİ Genel Müdürlüğünce yörede inşaatı sürdürülmekte olan Derebucak Barajı, Gembos Derivasyonu ve Sulama Projesi tamamlandığında Beyşehir Gölüne yılda ortalama 126 hm3 su aktarıp gölün doğal dengesine katkı sağlayacak bunun yanında Konya-Çumra sulamalarındaki sulama suyu eksikliğinin büyük bir bölümü de karşılanmış olacaktır.

SORU 4-Göller Bölgesindeki diğer göllerle beraber, özellikle Beyşehir Gölü'ndeki ekolojik dengenin bozulmasının boyutları hangi noktaya ulaşmıştır? Bu dengenin bozulmasında dişli balık diye tabir edilen DSİ' ce göllere bırakılan balıkların rolü nedir? Bu balıkların göle bırakılmasında herhangi üçüncü bir ülkenin rolü var mıdır?

CEVAP 4-Çevre Bakanlığı;

Gölde meydana gelen su seviyelerindeki değişmeler nedeniyle göl alanında azalma neticesinde, kuş ve balık populasyonu ve göl ekosistemi üzerine olumsuz etkiye neden olmuş, böylece ekolojik denge olumsuz etkilenmiştir.

Sudak balığı etle beslenen ve ticari değeri diğer tatlı su balıklarına göre yüksek olan bir balık çeşididir. Sudak balığı Beyşehir Gölüne atılmadan önce yeterince araştırma yapılmamış ve göldeki mevcut tür populasyonları üzerine olabilecek etkileri değerlendirilmemiştir.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı;

Predatör bir balık türü olan Sudak Balığı 1978 ve 1980 yıllarında göle bırakılmış ve 1980'li yılların sonlarında Sudak gölün dominant balık türü olmuştur. Halihazırda gölde Sudak, Tatlısu, Sazan, Kefali ve Karaburun olmak üzere 4 çeşit balık bulunmasına rağmen, bunlardan Sudak ve Sazan balıkların ekonomik avcılığı yapılmaktadır.

Predatör balık türlerinin bulunduğu göllerde, predatör ve predatör olmayan türler arasındaki denge, yapılan araştırmalara göre %20-30 arasında olması gerekmektedir. Beyşehir gölünden elde edilen değerlere göre Sudak popülasyonu oranının yüksek olduğu görülmektedir. Gölde toplam avcılık içerisinde Sudak avcılığı %75-80'nini oluşturmasına rağmen Sudak, toplam popülasyon içinde %50'lik bir pay almaktadır. Bu oranın %30 Sudak (etobur) %70 Sazan (otobur) olarak dengelenmesi gerekmektedir.

SORU 5-Beyşehir Gölü'ndeki su kullanım dengesinin yeterince ayarlanamamasının sebebi nedir? Bu hususta bir çalışma yapılacak mıdır?

CEVAP 5-Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü;

Beyşehir Gölünün sulama suyu kaynağı olarak kullanılmasına 1914 yılında Beyşehir Gölü Regülatörü ve BSA kanalının yapılarak işletmeye açılmasıyla başlanılmıştır.

Beyşehir, Seydişehir, Çumra ve Gembos alt kapalı havzaları ile Göksu havzasının memba kesimini kapsayan ve değişik aşamadaki birçok alt projeden oluşan Konya-Çumra Projesi tamamlandığında toplam 311 226 ha arazinin sulanması sağlanacaktır.

Konya-Çumra Projesi 3 merhaleden oluşmaktadır.

I.Merhale: Beyşehir Gölü, Apa, Altınapa, Sille ve May Barajlarında düzenlenen yerüstü suyu ve 50 hm3/yıl'lık yer altı suyu 62 170 ha arazi sulanmaktadır.

II.Merhale: Gembos havzası akımları Beyşehir Gölü ve Güney Suğla akımlarının Beyşehir Gölü ve Suğla depolaması vasıtasıyla düzenlenmesi ile elde edilen sular ve sulamadan dönen sularla Beyşehir ve Seydişehir ovalarında 56 676 ha arazinin sulanması öngörülmektedir. Bu miktarın 5 084 ha'ı işletmede, 19 279 ha'ı inşaa halindedir.

III.Merhale: Göksu Nehri üzerinde yapılacak Bozkır, Bağbaşı ve Afşar Barajlarında düzenlenerek 17,1 km uzunluğundaki Mavi Tünelle Beyşehir-Seydişehir-Arpa (BSA) kanalına aktarılacak 414hm3/yıl su, Beyşehir Gölü ve ara havza suları, sulamadan ve Konya içme suyundan dönen sular ve 244 hm3/yıl yer altı suyu ile 192 380 ha arazinin sulanması sağlanacaktır.

Konya-Çumra Projesi tüm üniteleriyle birlikte işletmeye alındığında Beyşehir Gölünden sulamaya daha az su çekilerek gölün doğal dengesi korunacak, ayrıca Konya ovalarında 311 226 ha tarım alanı sulanacaktır.

SORU 6-Göldeki kirliliğe neden olan unsurların ortadan kaldırılması için bir çalışma yapılmış mıdır? Yapılmışsa nelerdir?

SORU 7-Gölün kirlenmesin de yol açan, çevre kasabaların hiçbirisinde arıtma tesisinin bulunmamasıyla ilgili bir çalışma düşünülmekte midir?

CEVAP 6-7 Çevre Bakanlığı;

1997 yılında yerinde yapılan incelemeler ve çalışmalar sonucunda; Ülkemizde en büyük tatlı su rezervi olan ve önemli tabiat, tarih ve turizm ve ekonomik potansiyele sahip olan Beyşehir Gölünün bütün boyutları ile ele alınarak, gölün tabii ve ekolojik dengesini koruyacak, içme suyu niteliğini muhafaza edecek "Beyşehir Gölü Sulak Alan Yönetim Planı" hazırlanmasına karar verilmiş ve proje tamamlanmıştır. Şu anda Bakanlığımız tarafından incelenmekte olan projenin sonucunda ortaya çıkan ve gölün kirliliğini önleyecek olan uygulama projeleri Bakanlığımızca titizlikle ele alınacak ve uygulanacaktır. Sözkonusu uygulama projelerinin tamamlanması sonucunda

bölgedeki atıksu arıtma tesisleri de tamamlanmış olacak ve atıksu problemi ortadan kalkacaktır.

Tarım ve Köyişleri Bakanlığı;

1380 sayılı Su Ürünleri Kanuna göre, içsular ve denizlerimiz su ürünleri istihsal yerleridir. Bu istihsal yerlerinin kirlilikten korunması için gerekli denetimler Bakanlığımızca 1380 Sayılı Su Ürünleri Kanununda yer alan su kirliliği hükümlerince yürütülmektedir. Ayrıca tarımda kullanılan gübreler ve pestisitlerin kullanımları ve su kirliliğine olan etkileri ile ilgili çiftçi eğitim çalışmaları devam etmektedir.

1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ve ilgili Yönetmelik, kirliliği tesbit edilen Kurum ve Kuruluşlara arıtım tesisi yapma zorunluluğu getirmekte ve yapmayanlar hakkında yasal işlem yapılmaktadır.

SORU 8-Beyşehir Gölü'nde balıkçılık yapan ve bu yolla geçimini sağlayan bölge halkının sorunlarının çözümü için herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır?

CEVAP 8-Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı;

1380 sayılı Su Ürünleri Kanuna gereğince deniz ve içsularımızda yapılacak su ürünleri avcılığının esasları, Bakanlığımızca, hazırlanan ve Resmi Gazetede ilan edilen Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen Sirküler ile belirlenmektedir.

2000-2002 Av Dönemine Ait Deniz ve İçsularımızda Ticari Amaçlı Su Ürünleri Avcılığını Düzenleyen 34/1 Numaralı Sirküler İle Beyşehir Gölünde 15 Mart-15 Haziran tarihleri arasında her türlü istihsal vasıtası ile Sazangiller ve Sudak avcılığı, ayrıca Sazangillerin üreme dönemine rast gelen 1 Nisan-1 Ağustos 2000 ayları arası saz ve kamış kesimi de yasaklanmıştır.

Beyşehir Gölünde etobur/otobur dengesini sağlamak amacıyla da Sudak avcılığında daha önce uygulanan boy sınırlaması kaldırılmıştır.

Bu düzenlemeler çerçevesinde yukarıda da zikredildiği üzere göldeki etobur/otobur dengesinin sağlanması sonucunda gerek balık stoklarının dengeli koruma ve kullanımının, gerekse balıkçının yapacağı avcılığın devamlılığı dolayısıyla balıkçıların gelecek yıllarda da gölün su ürünleri potansiyelinden istifade etmeleri amaçlanmıştır.

Diğer taraftan, Beyşehir Gölünden elde edilen su ürünlerini işleyerek Avrupa Birliği üyesi ülkelere ve diğer ülkelere ihraç etmek üzere Konya ilinde

kurulmuş ve Bakanlığımızca onaylanmış 8 adet su ürünleri işleme ve değerlendirme tesisi bulunmaktadır. Bu tesisler Bakanlığımızca asgari teknik ve sağlık şartlarını sağlayarak Avrupa Birliğine üye ülkelere ihracat için verilen Onay Numarasına sahip tesislerdir. Ağırlıklı olarak (6 tanesi) Beyşehir Gölü çevresine yerleşiktirler. Bu tesisler sayesinde bölge halkına istihdam alanı da sağlanmıştır.

SORU 9-Beyşehir Gölü' nün turistik potansiyelinin değerlendirilmesi konusunda ne tür çalışmaların yapılması düşünülmektedir?

CEVAP 9-Turizm Bakanlığı;

11.01.1993 tarihinde "Beyşehir Gölü Milli Parkı" Bakanlar Kurulu kararıyla belirlenmiştir. Tarihi kalıntılar ve jeomorfolojik oluşumlar, tabii bitki toplulukları ve zengin kuş toplulukları ve hidrojeolojik özellikler taşımaktadır.

Bu yörede Bakanlar Kurulunca ilan edilen Turizm, Alan ve Merkezi yer almaktadır. Şu an için göl kıyısında Bakanlığımız desteği ile gerçekleştirilmiş organize turizm faaliyetleri yer almamakta, koruma amaçlı düzenlemelere ağırlık verilmektedir. Bu kapsamda sadece halkın günübirlik ve rekreasyon ihtiyaçlarına yönelik hizmetler verilmektedir.

Yörede organize turizm tesisleri bulunmamakla birlikte Bakanlığımızca hazırlatılan Konya İl Turizm envanterinde gölün doğu ve güney kıyılarında turizm faaliyetlerinin yer alabileceği belirlenmiştir. Çünkü bu kıyılarda turizme elverişli kumsallar yeralmaktadır. Karadiken, Üstünler kıyıları ile Yeşildağ, Sapça kıyılarında ve Kuşlucu, Budak, Kireli ve Toka kıyılarında kumsallar bulunmaktadır. Günümüzde dört adet plajdan yararlanılmaktadır.

Milli Park statüsünde olan bu yörede gelişim planları ile koruma kullanma dengesine uygun olarak turizm aktivitelerinin getirilmesi yararlı görülmektedir.

SORU 10-Beyşehir Gölü'nde bulunan adalar ile Beyşehir İlçesindeki Selçuklu eserlerinin korunması için bir çalışma yapılmakta mıdır? Bu amaçla hangi projeye ne kadar ödenek ayrılmıştır?

CEVAP 10-Kültür Bakanlığı;

Beyşehir Gölü; Gayrimenkul Eski Eserler, Anıtlar Yüksek Kurulunun 12.07.1980/A-2280 sayılı kararıyla tescil edilmiş ve yine Yüksek Kurulun 26.02.1987/3023 sayılı kararıyla tescil edilen Kubad Abad Sarayı, Tolören Höyüğü, Kızkalesi, Orta, Eşek, Aygır, İğdeli, Mındıras, Kirse, II.Eşek, Çeçen, Gölkaşı, Akburun, Akifin Adalarıyla birlikte Konya Kültür ve Tabiat

Varlıklarını Koruma Kurulunun 24.06.1998/215 sayılı kararıyla Malanda Mevkiinde II.derece Arkeolojik ve Doğal sit olarak belirlenmiştir.

Beyşehir Gölü'nün Isparta, Şarkikaraağaç ilçesi sınırlarında kalan ve Kızıldağ Milli Parkı olarak önerilen kısmın doğal sit olarak tescil edilmesi İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 07.09.1998 gün ve 368 sayılı kararı ile uygun bulunmuştur. Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 21.09.1990/844 sayılı kararıyla da İzmir II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun bu kararı aynen benimsenmiş, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kuruluyla beraber yapılan çalışma sonrasında da yine Konya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun 03.10.1991/1136 sayılı kararıyla I.,II., ve III. Derece doğal sit alanları tescil edilmiştir.

Konya İli, Beyşehir İlçesi, Kubad Abad örenyerinde Bakanlığımız izinleri ve Bakanlar Kurulunun 01.08.1985 tarih ve 85/9757 sayılı Kararı ile Prof.Dr. Rüçhan ARIK Başkanlığında kazı çalışmaları sürdürülmektedir.

2001 yılında yapılacak sözkonusu kazı çalışmalarında kullanılmak üzere Maliye Bakanlığınından 18 adam/ay işçi vize edilmiş ve Bakanlığımız bütçesinden ödenekler çerçevesinde 870 Harcama Kaleminden de ödenek verilmesi planlanmaktadır.

Ayrıca, 130 Harcama Kaleminden 20.000.000.000.TL, 870 Harcama Kaleminden 10.000.000.000.TL olmak üzere toplam 30.000.000.000. TL ödenek talebini içeren Kubat Abad Kazı Başkanı Prof.Dr. Rüçhan ARIK'ın 25.04.2001 tarihli başvurusu, bütçe imkanları ölçüsünde değerlendirilmeye çalışılmaktadır.